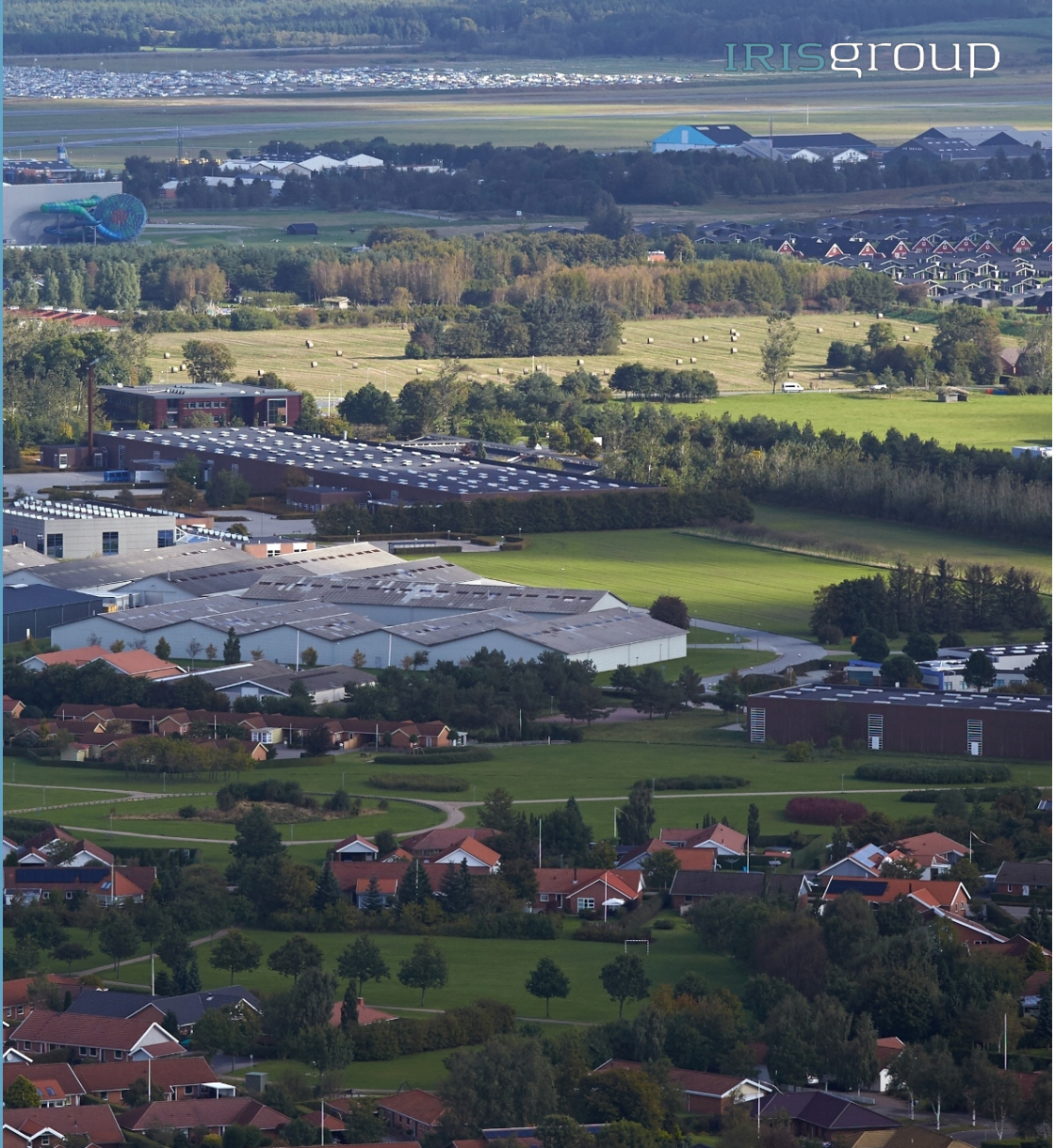

Erhvervsanalyse Billund Kommune

Oktober 2018

IRISgroup

Sammenfatning

Analysens hovedkonklusioner

Analysen viser, at der de senere år har været fremgang i beskæftigelsen, og at ledigheden er rekord lav. Virksomhederne i Billund Kommune ser generelt meget optimistisk på vækstudsigterne for de kommende år. Men det er særligt de store virksomheder, der trækker den positive udvikling. Blandt underskoven af iværksættere og gruppen af mindre og mellemstore virksomheder er billedet mere blandet. Antallet af private arbejdssteder er gået markant tilbage og tilgangen af nye iværksættervirksomheder er under landsgennemsnittet.

Fremadrettet er hovedudfordringen at sikre bedre rammer for underskoven af iværksættere og de mindre og mellemstore virksomheder, som kan skabe fornyelse i det erhvervsmæssige fundament og sikre en bredere funderet vækst i Billund Kommune.

- På iværksætterområdet er der både behov for at styrke den generelle iværksætterkultur, så flere tager springet som iværksætter. Derudover mangler iværksætterne adgang til fysiske faciliteter med udstyr til test- og prototypeproduktion. Endelig efterlyses et attraktivt fysisk miljø, der kan være samlingspunkt for kommunens iværksættere og et fyrtårn, der også formår at tiltrække iværksættere udefra.
- Mange mindre og mellemstore virksomheder inden for håndværk, industri, turisme. mv. ser potentialer i at styrke netværkssamarbejdet med andre virksomheder i Billund Kommune. Det gælder bl.a. samarbejder omkring forretningsudvikling og kompetenceopbygning, hvor virksomhederne efterlyser, at Billund Erhvervsfremme spiller en langt mere fremtrædende rolle som facilitator.
- Både store og mindre virksomheder forventer udfordringer med at sikre kvalificeret arbejdskraft. Udfordringen er størst i forhold til faglærte medarbejdere, men der forventes knaphed på alle typer af kvalificeret arbejdskraft. Allerede i dag pendler halvdelen af virksomhedernes medarbejdere til Billund Kommune. Virksomhedernes vækst og udvikling er i særlig grad afhængig af, at Billund fremstår som en attraktiv bosætningskommunen, og ikke mindst at der er et godt udbud af kompetencer, gode uddannelser og en velfungerende, sammenhængende infrastruktur i hele Midt- og Sønderjylland.

Sammenfatning

Fremadrettede anbefalinger

Der bør sættes stærkere fokus på de lokale erhvervsvilkår for iværksættere og vækstorienterede SMV'er i Billund Kommune. Derudover er der en stor, generel udfordring med at sikre alle dele af erhvervslivet adgang til kompetent arbejdskraft. Med det udgangspunkt anbefales at gøre en indsats på følgende tre hovedområder:

1) Udvikling af et stærkere økosystem for nye iværksættere: Det anbefales at styrke iværksætteriet gennem en sammenhængende indsats bestående af tre hovedelementer:

- Styrket fokus på iværksætteri i kommunens grundskoler. Målet er at stimulere flere unge til iværksætteri gennem forløb, der kombinerer leg og eksperimentel læring. De konkrete tilgange/metoder og aktiviteter kan fx udvikles i samarbejde med Børnenes Hovedstad.
- Etablering af et innovatorium/FabLab i tilknytning til kommunens ungdomsuddannelser. Innovatoriet skal rumme udstyr, faciliteter og materialer, så elever på ungdomsuddannelserne kan udvikle prototyper og arbejde med testproduktion som led i at afprøve nye forretningsideer. Faciliteterne skal være åbne for både elever samt iværksættere og etablerede virksomheder i kommunen.
- Etablering af et fysisk startup-miljø med fokus på børns leg og læring, hvor iværksættere, der arbejder med produkter og ydelser relateret til leg og læring, kan sidde sammen i attraktive rammer, dele viden og få adgang til relevant sparring og vejledning. Miljøet skal være tæt koblet til Lego.

Sammenfatning

Fremadrettede anbefalinger (fortsat)

2) Enklere og mere fokuseret erhvervsfremmeindsats. Der er behov for at give iværksættere og SMV'er øget opmærksomhed i den lokale erhvervsfremme. Det handler både om at øge synlighed af de eksisterende tilbud og dedikere ressourcer til sparring, arrangementer og netværksopbygning. Det anbefales, at den fremtidige organisering tager udgangspunkt i følgende:

- En styrkelse af Billund Erhvervsfremme som virksomhedernes lokale indgang til det bredere erhvervsfremmesystem. Billund Erhvervsfremme bør styrke det opsøgende arbejde, 1-1 vejledningen, netværksopbygning, mv.
- En styrkelse bør bl.a. indebære, at Billund Erhvervsfremme fokuserer sine ressourcer omkring færre indsatsområder. Særligt det vækstskabende og netværksopbyggende arbejde bør gives øget fokus.

3) Øget engagement i regionale udviklingsspørgsmål. Billund Kommune har en særlig forpligtelse til at engagere sig i regionale udviklingsspørgsmål. Dels som hjemkommune for Vestdanmarks internationale lufthavn, og dels fordi kommunens virksomheder i stort omfang er afhængige af arbejdskraft bosiddende uden for Billund Kommune.

- Det anbefales, at Billund Kommune engagerer sig i arbejdet med at gentænke samarbejdet i Trekantområdet Danmark. Samarbejdet bør fokuseres mod fælles anliggender, der ikke berører erhvervsfremme. Trekantområdet Danmark bør være omdrejningspunkt for fælles indsatser på andre områder som fx kompetenceudvikling, infrastruktur og fælles talerør overfor statslige myndigheder i vigtige fælles anliggender.

Indledning

Analysens formål og fokus

Erhvervsanalysen giver et samlet billede af erhvervsstruktur og vækstvilkår i Billund Kommune og dykker samtidig ned i vigtige trends og udfordringer inden for kommunens erhvervsmæssige styrkeområder.

Mere præcis ser analysen nærmere på:

- Kommunens erhvervsmæssige specialisering, iværksætterrate samt vækstudsigter og vigtige udviklingsområder i kommunens samlede erhvervsliv.
- Lokale vækstvilkår på områder som infrastruktur, myndighedsbetjening og erhvervsservice samt vigtige indsatsområder i den fremtidige vækst- og erhvervsindsats.
- Branchespecifikke trends, udfordringer og potentialer for vækst inden for toneangivende erhverv i kommunen, herunder industri, turisme og bygge/anlæg.

Analysen slutter af med at skitsere tre fyrtårnsinitiativer, som kan adressere identificerede udfordringer i kommunens erhvervsliv og bidrage til styrket vækst og erhvervsudvikling.

Metode og datagrundlag

Erhvervsanalysen bygger på følgende data:

- En registerbaseret dataanalyse af Billund Kommunes erhvervsstruktur og præstationer på en række udvalgte områder baseret på senest tilgængelige data fra Danmarks Statistik.
- En spørgeskemaundersøgelse blandt et bredt udsnit af kommunens virksomheder. Skemaet blev sendt ud til i alt 121 virksomheder, hvoraf 46 % har besvaret.
- Interview med 22 virksomheder og iværksættere, hvoraf hovedparten er beskæftiget inden for udvalgte erhvervsmæssige styrkepositioner i kommunen (industri, turisme og bygge/anlæg).
- Interview med 6 aktører med væsentlig betydning for vækst og udvikling inden for de udvalgte erhvervsmæssige styrkepositioner.
- Desk research af relevant baggrundsmateriale, herunder kommunens erhvervsudviklings- og turismestrategi.

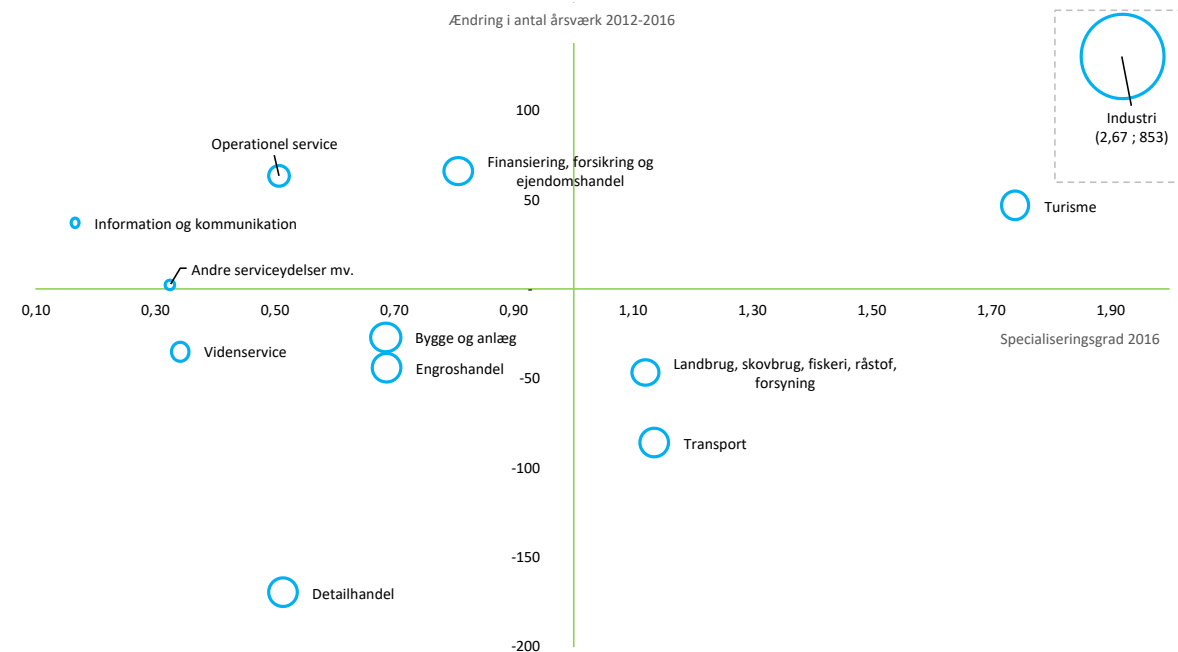
Erhvervsstrukturen i Billund Kommune

Billund Kommune er kendetegnet ved en meget stærk specialisering inden for industri og turisme. Det ses af diagrammet til højre, der viser specialiseringsgrad og jobskabelse fordelt på brancher i Billund Kommune.

De to områder har bidraget positivt til den samlede private beskæftigelse i perioden 2012-16. Industri har været den største jobskaber med mere end 850 nye jobs.

Lego er hoveddrivkraften bag Billund Kommunes stærke specialisering og markante jobskabelse inden for industrien. Inden for turisme er det særligt de to store attraktioner Legoland og Lalandia, som har trukket udviklingen.

Bygge og anlæg, detailhandel, transport, engroshandel og landbrug spiller også en vigtig rolle for beskæftigelsen. Disse brancher beskæftiger hver især 6-800 fuldtidsårsværk i Billund Kommune og tegner sig tilsammen for en beskæftigelse, der er nogenlunde på niveau med industrien. Der har dog været en mindre tilbagegang i beskæftigelsen inden for alle de nævnte brancher i perioden.

IRIS Group pba. data fra Danmarks Statistik.

Privat beskæftigelse og virksomhedsdemografi

Den private beskæftigelse i Billund Kommune er de senere år vokset markant. Fra 2009 til 2016 steg beskæftigelsen med 16 procent. Til sammenligning gik den private beskæftigelse i Region Syddanmark tilbage med omkring fire procent i samme periode, jf. figuren øverst til højre.

Til trods for at Lego i 2017 gennemførte en større fyringsrunde, viser aktuelle tal, at der fortsat skabes mange job i kommunens virksomheder og arbejdsløsheden i Billund Kommunen er rekord lav*.

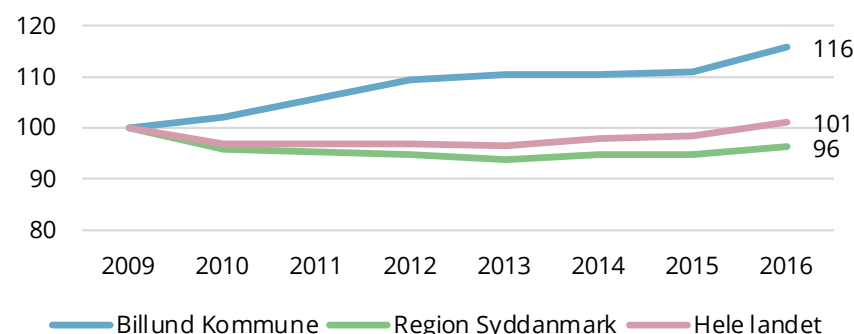
Selv om beskæftigelsen er gået kraftig frem, er antallet af arbejdssteder i Billund Kommune faldet markant. Det er udtryk for, at det i høj grad er kommunens større, etablerede virksomheder, der skaber de mange nye job.

Antallet af arbejdssteder i Billund Kommune lå stabilt i årene 2009-12, men er siden faldet med omkring 10 procent. Til sammenligning har udviklingen på landsplan været stabil gennem hele perioden, jf. figuren nederst til højre.

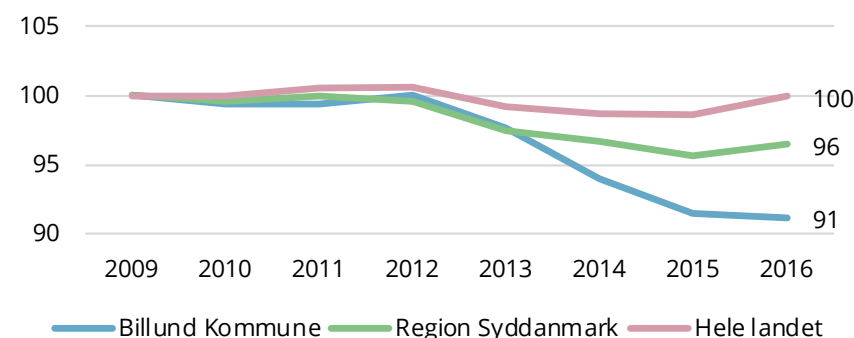
Tallene er udtryk for at beskæftigelsen i Billund Kommune bliver koncentreret på færre, større virksomheder.

*Seneste ledighedstal fra Danmarks Statistik viser en ledighedsprocent på 2,5 procent i Billund Kommune

Udviklingen i private årsværk 2009-2016 (2009 = 100)

Udviklingen i antal arbejdssteder

IRIS Group pba. data fra Danmarks Statistik.

Lav iværksætterrate, men høj jobskabelse blandt iværksætterne

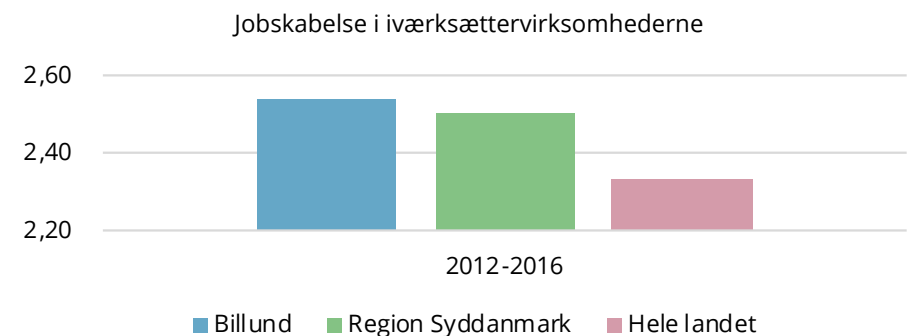
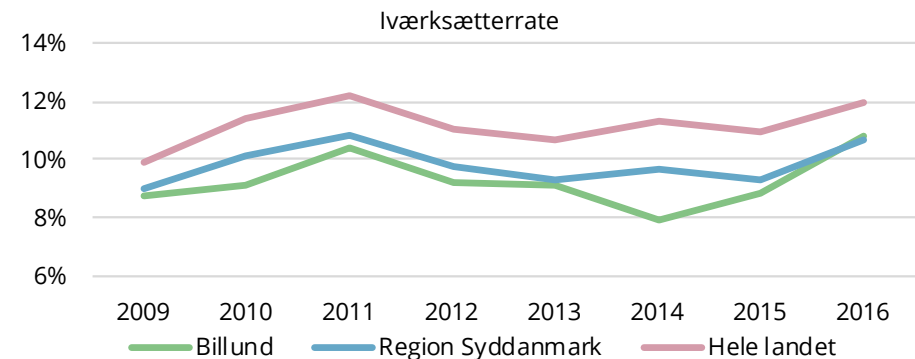
Tilgangen af nye virksomheder i Billund Kommune er relativt lav. De seneste 7-8 år har iværksætterraten i Billund Kommune ligget ca. to procentpoint under landsgennemsnittet og lidt under niveauet i Region Syddanmark, jf. figuren øverst til højre. Iværksætterraten i Billund Kommune har dog været stigende de seneste år.

En væsentlig forklaring på den lave iværksætteraktivitet er de gode jobmuligheder, som findes i kommunens eksisterende virksomheder. Et stort udbud af attraktive job tæt på bopælen kan gøre det mindre attraktivt at tage springet ud i en mere usikker tilværelse som iværksætter.

Figuren nederst til højre viser dog, at Billunds iværksættere skaber flere nye arbejdspladser end den gennemsnitlige iværksættervirksomhed. Jobskabelsen blandt Billunds iværksættere er både højere end gennemsnittet i Region Syddanmark og for hele Danmark.

Et velfungerende iværksætterkultur med mange nye, vækstorienterede virksomheder spiller en vigtig rolle for fornyelsen af det erhvervsmæssige fundament og for udviklingen af en robust erhvervsstruktur i kommunen.

En dynamisk underskov af nye iværksættere kan også styrke det eksisterende erhvervsliv og gøre kommunen mere interessant for virksomheder og borgere, som overvejer at flytte til området.

IRIS Group pba. data fra Danmarks Statistik.

Gode vækstudsigter for virksomhederne i Billund Kommune

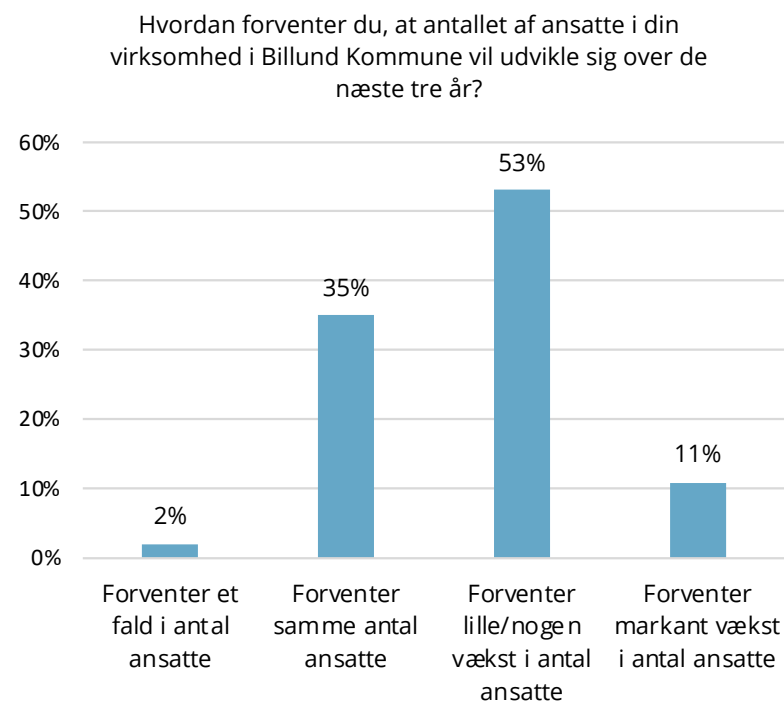
Billund Kommunes virksomheder ser generelt med stor optimisme på vækstudsigten for de kommende år. Mere end 60 procent af de adspurgte virksomheder forventer vækst på tre års sigt. Flertallet (53 procent) forventer lille eller nogen vækst, mens godt ti procent forventer markant vækst.

De øvrige virksomheder forventer stort set alle en uændret beskæftigelse og kun ca. to procent af de adspurgte virksomheder forventer et fald i beskæftigelsen.

Interviewvirksomhederne peger dog samtidig på, at det kræver en stor indsats at realisere vækstforventningerne. I turismeerhvervet skal virksomhederne bl.a. investere i attraktioner, faciliteter og nye tiltag, som kan tiltrække flere turister, få dem til at blive længere og genbesøge området.

Blandt industrivirksomhederne skal væksten skabes ved at udvikle nye produkter og via implementering af it, digitale teknologier og automation i virksomhedens produktion for at sikre produkter af høj kvalitet til en konkurrencedygtig pris.

Inden for alle brancher fremhæver virksomhederne adgangen til kvalificeret arbejdskraft på alle niveauer som en udfordring og et centralt fokusområde, hvis det skal lykkes at realisere vækstforventningerne.

N=52

Vigtige udviklingsområder for virksomheder i Billund Kommune

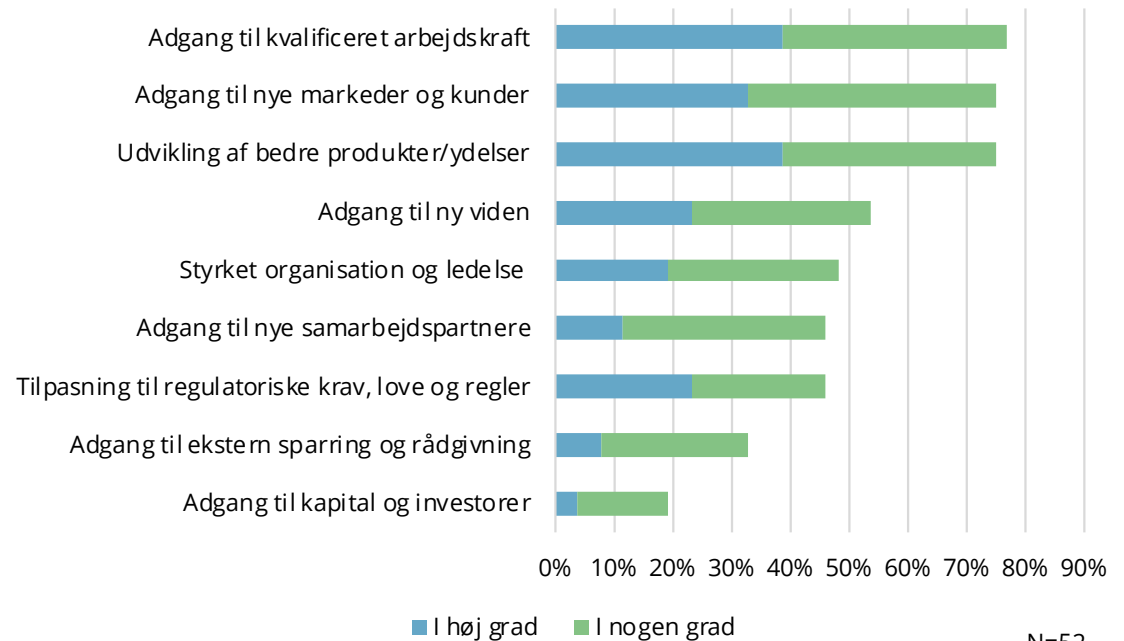
Tre ud af fire virksomheder i Billund Kommune vurderer, at adgang til kvalificeret arbejdskraft, adgang til nye markeder og kunder samt udvikling af bedre produkter/ydelser er kritiske områder, hvor virksomheden skal udvikle sig for at realisere deres ambitioner og fastholde eller udbygge deres markedsposition.

Omkring halvdelen af virksomhederne mener endvidere, at adgang til ny viden, styrket ledelse, adgang til nye samarbejdspartnere og tilpasning til regulatoriske krav er centrale udviklingsområder for virksomheden.

Endelig er der en mindre, men alligevel væsentlig gruppe virksomheder, som vurderer, at bedre adgang til sparring og vejledning samt bedre adgang til kapital er udviklingsområder for virksomheden. Ofte er det yngre virksomheder og virksomheder med vækstambitioner, som ønsker at investere og bevæge sig ind på nye forretningsområder.

Selvom de udgør en mindre andel på mellem 20-35 procent af virksomhederne er denne gruppe virksomheder ofte centrale, når det handler om at udvikle en dynamisk underskov af nye, vækstorienterede virksomheder.

I hvilken grad vurderer du, at din virksomhed skal udvikle sig på nedenstående områder for at realisere jeres ambitioner og fastholde/styrke jeres markedsposition bedst muligt?

De lokale vækstvilkår i Billund Kommune

Infrastruktur og pendling

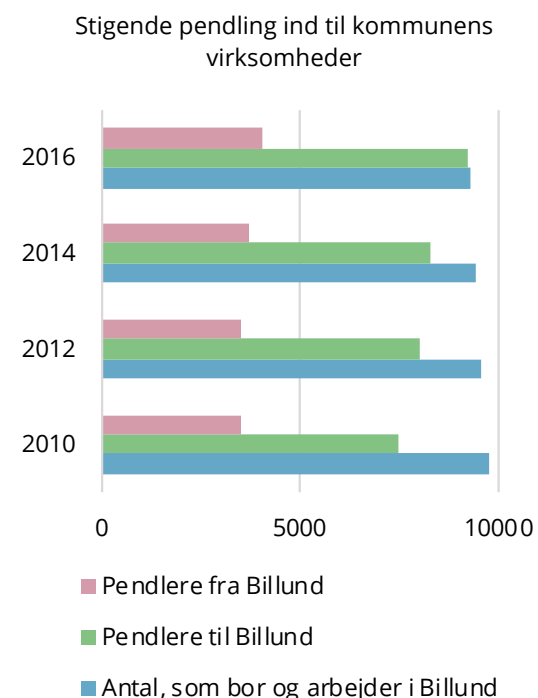
De interviewede virksomheder udtrykker en meget høj tilfredshed med Billund Kommunes erhvervsvilkår. Først og fremmest fremhæves den centrale beliggenhed, der giver gode muligheder for at tiltrække kvalificeret arbejdskraft fra et stort opland af mellemstore byer både nord, syd, øst og vest for Billund Kommune.

Tallene for ind- og udpendling i Billund Kommune understreger dette. Siden 2010 er antallet af personer, der pendler til Billund for at gå på arbejde, øget med mere end 2000 personer. I dag er halvdelen af alle private job i Billund Kommune besat af personer med bopæl uden for kommunen.

Den høje grad af pendling stiller krav om en effektiv og velfungerende infrastruktur. Generelt vurderer virksomhederne, at Billund Kommune har gode infrastrukturforbindelser. Dog fremhæver mange virksomheder, at det er centralt, at Billund Kommune tager aktivt del i den løbende debat omkring udbygning af det jyske motorvejsnet, så det sikres, at fremtidige investeringer på det område også kommer virksomhederne i Billund Kommune og deres medarbejdere til gavn.

Et andet område, hvor der kan være behov for at se nærmere på rammebetingelserne, handler om den offentlige transport. Overordnet vurderer virksomhederne ikke offentligt transport som et meget vigtigt indsatsområde for deres medarbejdere, der typisk kører i egen bil. Et mindre antal virksomheder efterlyser dog bedre busforbindelser til kommunens større erhvervsområder.

Blandt virksomhederne er der en større tilfredshed, når det gælder det kommunale vejnet og kommunens cykelstier og stisystemer, og næsten alle virksomheder fremhæver adgangen til en stor og velfungerende international lufthavn med gode internationale forbindelser som en klar styrke ved de erhvervsmæssige rammer.

IRIS Group pba. data fra Danmarks Statistik.

De lokale vækstvilkår i Billund Kommune

Information, dialog og erhvervsrettet myndighedsbetjening

Mange af de interviewede virksomheder oplever, at Billund Kommune er både lydhør og imødekommende overfor de lokale virksomheders ønsker og behov. Særligt de større virksomheder er entydigt positive i deres syn på information fra og dialog med Billund Kommune. Holdningen blandt kommunens mindre og mellemstore virksomheder er lidt mere blandet.

Et ikke ubetydeligt mindretal blandt de mindre og mellemstore virksomheder oplever, at det kan være vanskeligt at få den ønskede opmærksomhed og service. Nogle virksomheder oplever, at sagsbehandling i nogle tilfælde er unødigt langsommelig og peger på, at ressourcerne i kommunen i for stort omfang er bundet i større projekter, som kommunen samarbejder med de store virksomheder om.

Den varierende opfattelse af kommunens information, dialog og sagsbehandling, afspejler sig bl.a. også i Dansk Industris årlige målinger af det lokale erhvervsklima.

Her ligger Billund Kommune i 2018 i top ti i den samlede vurdering, men når det gælder spørgsmål vedrørende kommunens information og dialog med de lokale virksomheder og spørgsmål om den kommunale sagsbehandling, ligger Billund Kommune på en mere middelmådig placering som nummer 37-38 blandt de 93 kommuner, som er dækket af undersøgelsen.

Forskelle i oplevelsen blandt de større og mindre virksomheder skal bl.a. ses i lyset af, at Billund Kommune bl.a. har etableret et Advisory Board, hvor de store virksomheder har plads. Dette Advisory Board mødes jævnligt med henblik på at holde hinanden orienteret om strategier og konkrete tiltag af fælles interesse. Dette Advisory Board fremhæves som et meget positivt tiltag blandt de større virksomheder.

De lokale vækstvilkår i Billund Kommune

Erhvervsservice og erhvervsudviklingsaktiviteter i Billund Kommune

Billund Kommune har en række forskellige operatører, der udfører erhvervsservice og erhvervsudvikling, turismefremme og opgaver knyttet til tiltrækning af nye borgere til kommunen.

- **Billund Erhvervsfremme** er operatør på en række vigtige opgaver inden for generel erhvervsservice, netværksskabende aktiviteter, turistinformation og bosætning.
- **I Trekantområdet Danmark** samarbejder Billund Kommune med de øvrige syv kommuner i Trekantområdet om udvalgte dele af opgaverne på bosætning og erhvervsfremme. Der samarbejdes bl.a. om styrket vejledning af iværksættere og fokuseret erhvervsservice målrettet bestemte dele af erhvervslivet (fx produktionsvirksomheder). Samarbejdet omhandler også fælles indsatser for at synliggøre Trekantområdet som et attraktivt bosætningsområde, fælles kulturtiltag på tværs af kommunerne, mv.
- I regi af **Børnenes Hovedstad** samarbejder Billund Kommune med Lego Fonden om at gøre Billund Kommune til et kraftcenter for viden og udvikling omkring børns leg og læring. Aktiviteterne i Børnenes Hovedstad retter sig både mod at styrke Billund Kommunens position som attraktiv bosætningskommune og rummer også indsatser rettet mod vækst- og erhvervsudvikling med afsæt i områdets stærke kompetencer på området.

En ny lov om en forenklet og mere sammenhængende erhvervsfremmeindsats forventes vedtaget i løbet af efteråret 2018. Loven lægger op til, at der etableres i alt 7 nye erhvervshuse over hele landet. Erhvervshusene skal drives af kommunerne og fungere som fagligt stærke kompetencecentre med specialiserede kompetencer inden for virksomhedsdrift og -udvikling og give virksomhederne adgang til specialiserede, statslige ordninger og tilbud.

Der skal efter planen etableres et erhvervshus i Haderslev, som skal dække de syd- og sønderjyske kommuner. Som led i den ændrede organisering af erhvervsfremmeindsatsen vil det være naturligt, at Billund Kommune foretager en samlet vurdering af ansvars- og arbejdsdeling mellem eksisterende og nye, fremtidige operatører på området.

Billund ErhvervsFremme

trekantomraadet
mulighedernes metropol

Børnenes Hovedstad™

De lokale vækstvilkår i Billund Kommune

Erhvervsservice og erhvervsudviklingsaktiviteter i Billund Kommune (fortsat)

Interview med virksomheder og interessenter på erhvervsområdet har givet en række væsentlige input, som bør tages med i drøftelserne om den fremtidige indsats og organisering på erhvervsområdet:

- En væsentlig del af de interviewede virksomheder, der kender til Billund Erhvervsfremme og har erfaring med organisationens virke, vurderer, at det er en udfordring, at Billund Erhvervsfremme med relativt få ressourcer både skal løfte opgaver omkring erhvervsservice og erhvervsudvikling, turistinformation og bosætning. Flere peger på, at Billund Erhvervsfremme bør fokusere på erhvervsområdet og styrke det opsøgende arbejde, netværksopbygning, sparring, vejledning og konkrete arrangementer. Der peges endvidere på, at det kan være relevant at udvælge nogle få fokusområder og målrette en del af indsatsen mod bestemte sektorer og/eller specifikke udfordringer i det lokale erhvervsliv (fx udpege fokusområder for en periode på 1-2 år af gangen).
- Det nye Erhvervshus vil fremadrettet skulle varetage en del af de opgaver på erhvervsfremmeområdet, som i dag løses af Trekantområdet Danmark. Der er behov for at fastlægge, hvilke opgaver Trekantområdet Danmark fremadrettet skal fokusere på. Det kan eksempelvis være interessevaretagelse forhold til staten omkring motorvejsbyggeri og offentlige investeringer i jernbaner, investeringsfremmeaktiviteter i samarbejde med bl.a. Invest in Denmark samt tværgående indsatser inden for uddannelse, efteruddannelse og kompetenceudvikling.
- Interview og spørgeskemaundersøgelsen blandt virksomheder viser, at kun få virksomheder oplever at drage nytte af det fælles brand Børnenes Hovedstad. De, som oplever gavn af indsatsen, er virksomheder, hvis forretning retter sig mod børn, og i mindre omfang virksomheder der ønsker at tiltrække medarbejdere til kommunen. Den generelle holdning blandt interviewvirksomhederne er, at der er behov for at sætte mere konkret handling bag visionen – dels ved at udvikle og styrke daginstitutions-, grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet i kommunen og dels ved at styrke de vækst- og erhvervsrettede aktiviteter og indsatser i regi af Børnenes Hovedstad.

"Jeg synes, at tiden er inde til at gøre en langt mere målrettet og sammenhængende indsats for underskoven af iværksættere og mindre virksomheder i Billund Kommune."

Direktør, mellemstor håndværksvirksomhed.

Vigtige indsatsområder i den lokale vækst- og erhvervsindsats

I spørgeskemaundersøgelsen er virksomhederne blevet bedt om at vurdere vigtigheden af en række erhvervspolitiske indsatsområder.

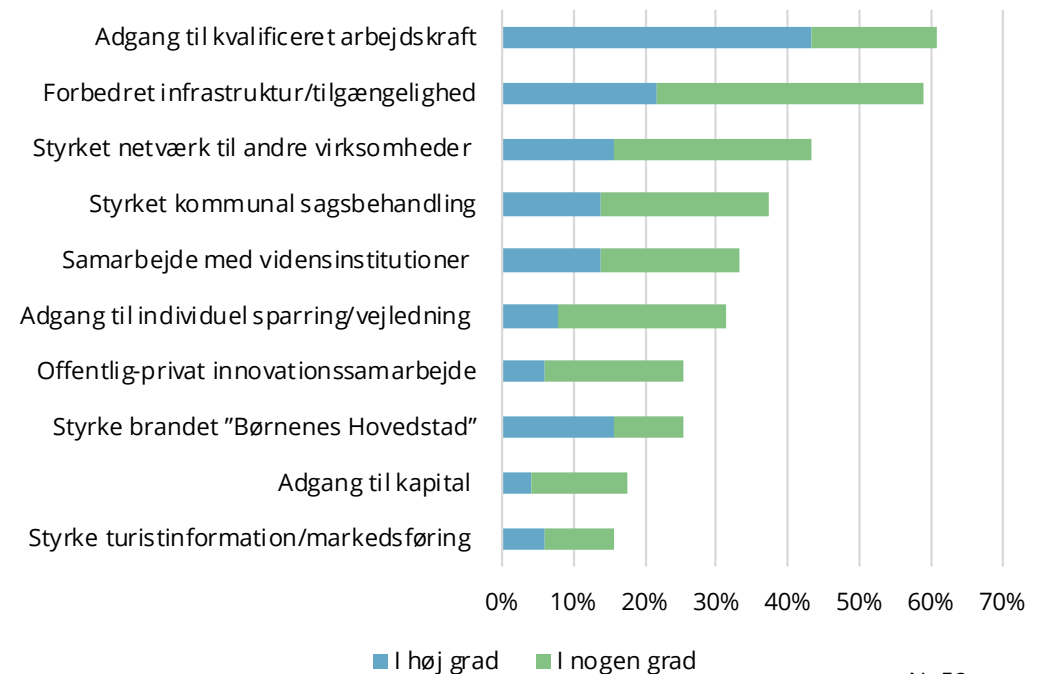
Øverst på listen er adgang til kvalificeret arbejdskraft og forbedret infrastruktur/ tilgængelighed.

Ca. 60 procent af virksomhederne mener, det er vigtige indsatsområder, som har betydning for virksomhedens udvikling. Fælles for disse områder er, at indsatser og konkrete løsninger i høj grad skal løses i et samarbejde med de omkringliggende kommuner og typisk også i et samspil med det statslige niveau.

En række af de erhvervsfremmeopgaver, som i dag varetages af Billund Erhvervsfremme, ligger også højt på listen. Det gælder fx styrket netværk til andre virksomheder, virksomhedssamarbejde med videninstitutioner samt individuel sparring og vejledning. Mellem 30-45 procent af virksomhederne vurderer, at det er vigtige indsatsområder.

Ca. en fjerdedel af virksomhederne vurderer, at en styrkelse af brandet "Børnenes Hovedstad" er et vigtigt indsatsområde. Det dækker bl.a. over, at en del virksomheder ikke kender til denne indsats. Det er dog værd at bemærke, at en relativ høj andel svarer i høj grad på dette spørgsmål. Det afspejler, at der er en mindre gruppe virksomheder oplever at have stort udbytte af denne indsats. Primært virksomheder med ydelser rettet mod børnefamilier.

Er nedenstående fokusområder i erhvervsfremmeindsatsen vigtige for, at din virksomhed kan realisere sine vækstmål

N=52

Trends og udfordringer i udvalgte nøglesektorer

De følgende sider sætter fokus på trends, væsentlige udfordringer og mulige indsatsområder blandt virksomheder i brancher med særlig betydning for vækst og beskæftigelse i kommunen.

De udvalgte brancher omfatter:

- Industri
- Turisme, detailhandel og relateret service
- Bygge & anlæg og transport
- Iværksættere

Industri – trends og udviklingsområder

Industrisektoren i Billund Kommune dækker både over store virksomheder som Lego System og Dupont Nutrition Biosciences samt en underskov af mindre industrivirksomheder.

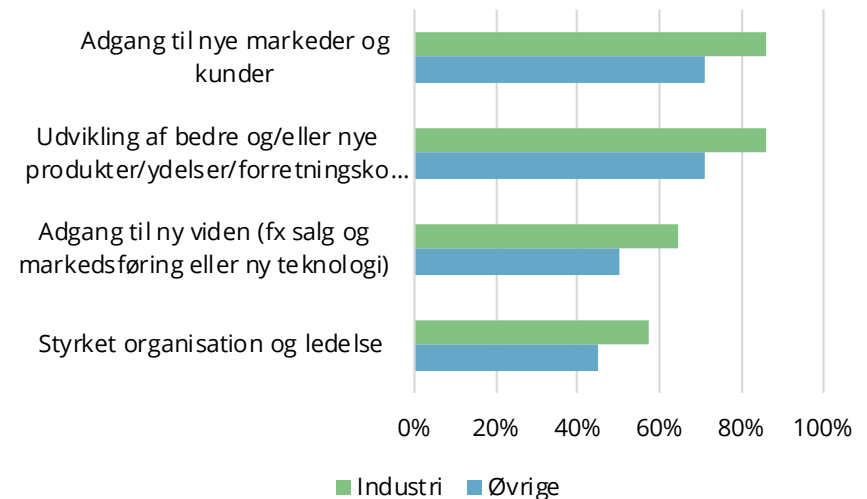
Udviklingen i kommunens industri har i høj grad været trukket af de store virksomheder, hvorimod antallet af virksomheder i den industrielle underskov er skrumpet de senere år.

Hvor Billund i 2012 husede 130 industrivirksomheder, var antallet faldet til 108 i 2016. I samme periode er antallet af beskæftigede i industrien dog øget med ca. 850 fuldtidsmedarbejdere og beskæftiger i dag omkring 6000 fuldtidsmedarbejdere.

Det er en kompleks opgave at drive en moderne industrivirksomhed. Særligt ny teknologi (fx inden for automation), øget global konkurrence og stigende pres for udvikling af nye produkter udfordrer mange af de adspurgte industrivirksomheder.

Hovedparten af de adspurgte industrivirksomhederne vurderer, at adgang til nye markeder samt udvikling af bedre eller nye produkter og ydelser er udviklingsområder, som er centrale for at fastholde og styrke virksomhedens markedsposition.

Vigtigste trends der påvirker udvikling og markedsposition

N_{industri} = 14, N_{øvrige} = 38

Industri – væsentlige udfordringer

Den mest udbredte udfordring for industrivirksomhederne er imidlertid adgang til kvalificeret arbejdskraft.

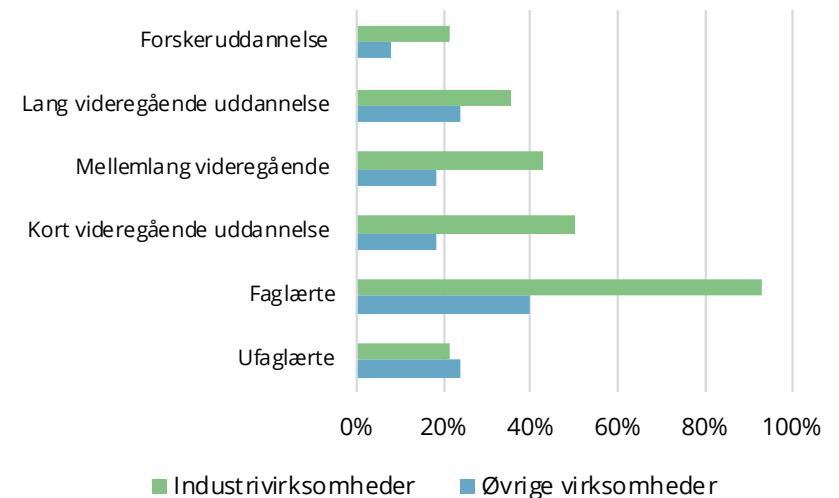
Blandt industrivirksomheder, som har besvaret spørgeskemaet, forventer stort set alle udfordringer med rekruttering af kvalificeret arbejdskraft på mindst ét uddannelsesniveau over de kommende tre-fem år.

Det er især faglært arbejdskraft (fx elektrikere, industriteknikere, mv.), som forventes at blive en mangelvare. Men op mod halvdelen af industrivirksomhederne forventer også, det bliver svært at finde medarbejdere med korte, mellemlange og lange (primært tekniske) uddannelser, som fx ingeniører.

Generelt udtrykker de interviewede virksomheder bekymring over de unges manglende lyst til at gå en erhvervsfaglig vej.

Særligt de mindre industrivirksomheder giver udtryk for, at det kan være en udfordring at være synlig og fremstå som en attraktiv arbejdsplads overfor de unge på arbejdsmarkedet.

Forventede udfordringer med at tiltrække kvalificeret arbejdskraft

N_{industri} = 14, N_{øvrige} = 38

Industri – mulige indsatsområder

De interviewede virksomheder peger særligt på tre indsatser, der kan bidrage til at imødegå udfordringen omkring kvalificeret arbejdskraft:

- **Styrke og udbrede Tech Tour.** Tech Tour er samarbejde mellem en række mindre industrivirksomheder og Billund Kommune. Initiativet går ud på at invitere studerende fra tekniske erhvervsakademi- og universitetsuddannelser i de store uddannelsesbyer på virksomhedsbesøg. Initiativet er drevet af virksomhederne, mens Billund kommune bistår med ressourcer til planlægning og afvikling af besøgene. Initiativet har været en succes med 300-400 besøgende, og virksomhederne opfordrer til at udbrede samarbejdet til at omfatte flere af kommunens mindre og mellemstore industrivirksomheder.
- **Udvikling af fælles praktikforløb for mindre industrivirksomheder.** Mindre industrivirksomheder foreslår at etablere et samarbejde mellem industrivirksomheder og erhvervsskoler i og omkring Billund Kommune om udvikling af fælles praktik- og lærlingeforløb. Ideen er at praktikanter og lærlinge går på skift mellem flere forskellige virksomheder og derved tilegner sig en bred palette af kompetencer.
- **Danish International Manufacturing Academy (DIMA)** er et samarbejde mellem Billund Kommune og de øvrige kommuner i Trekantområdet, der handler om at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse ved at synliggøre karrieremuligheder i industrien og levere skræddersyet kompetenceudvikling til eksisterende industrimedarbejdere. Enkelte virksomheder med kendskab til DIMAs aktiviteter fremhæver, at det kan være relevant at styrke samarbejdet om skræddersyet efter- og videreuddannelse til industrien. Derudover kan det være relevant at synliggøre indsatsen omkring Danmarks Produktionscentrum.

Turisme, detailhandel og relateret service – trends og udviklingsområder

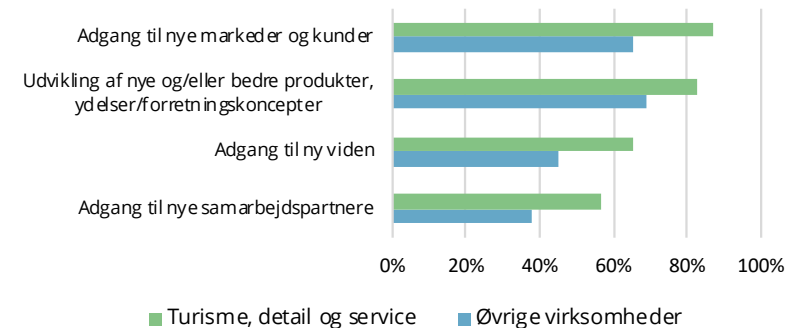
Det er i høj grad de store attraktioner som Legoland og Lalandia, der driver jobskabelse og vækst inden for turismebranchen i Billund Kommune. Men underskoven af mindre hoteller og restauranter nyder også godt af de ca. 1,7 mio. turister, der årligt besøger kommunen. Derudover skaber turismen vækst i andre, tilstødende erhverv – ikke mindst detailhandlen.

Globalt er turismeerhvervet blandt de hurtigst voksende markeder, og turisme- og detailhandelsvirksomhederne i Billund Kommune vurderer, at der er gode muligheder for fortsat lokal vækst. Det kræver dog en indsats for:

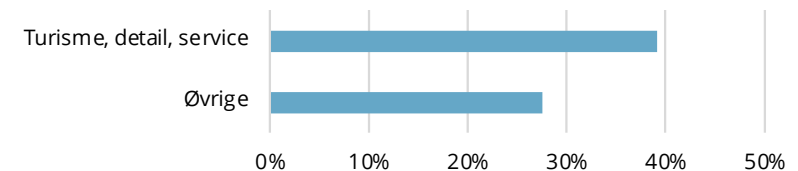
- At fastholde effektiv markedsføring af områdets attraktioner og udbygge markedsføringen til nye kundesegmenter
- Løbende fornyelse af attraktioner og services gennem styrket samarbejdet, øget digitalisering, mv.
- Udvikling af stærkere turisttilbud på tværs af aktører i turismeerhvervet og i samarbejde med bl.a. detailhandlen mhp. at forlænge turisternes ophold og styrke deres lyst til at genbesøge området.

En relativt stor andel (ca. 40 procent) af de adspurgte turisme- og detailvirksomheder ser et uudnyttet potentiale for øget samarbejde mellem de store og mindre spillere. Fx vurderer flere virksomheder og turismefremmeaktører, at der er et betydeligt potentiale for at samle både turisme- og detailvirksomheder i netværk med fokus på at udvikle en bredere palette af tilbud til turisterne, som vil gavne en fælles ambition om at tiltrække flere gæster og få dem til at blive længere.

Vigtigste udviklingsområder for at fastholde/styrke markedsposition

Uudnyttet potentiale for øget samarbejde mellem virksomheder og aktører

N_{turisme mv.} = 25, N_{øvrige} = 27

Turisme, detailhandel og service – mulige indsatsområder

De interviewede virksomheder og turismefremmeaktører peger på nedenstående indsatsområder for at fastholde en stærk specialisering inden for turisme og imødegå de skitserede udfordringer:

- **Videreførelse af Destination Legoland Billund Resort.** Vurderingen blandt de store kommercielle turismevirksomheder og turismefremmeaktører er, at der er skabt et velfungerende samarbejde om markedsføring af hele destinationen i regi af Destination Legoland Billund Resort. Ønsket er derfor, at det nuværende set-up – så vidt muligt – bevares i den fremtidige organisering af den kommunale turismefremmeindsats, som skal imødekomme det politiske ønske om konsolidering af turismeaktører i 15-25 destinationsselskaber.
- **Mere effektiv organisering af lokal turistinformation.** Hvor der er skabt et effektivt set-up for markedsføring den samlede destination, er der behov for at genoverveje organiseringen af den lokale turistinformation og markedsføring af mindre attraktioner, så den samlede palette af tilbud bliver synligere for turisterne.
- **Øget fokus på attraktions- og produktudvikling gennem styrket netværk.** En ændret organisering af turistinformation og markedsføring af mindre attraktioner vil muligvis frigive ressourcer i Billund Erhvervsfremme, som kan bruges på flere udviklings- og netværksaktiviteter i turisme- og detailerhvervet. Eksempelvis attraktionsudviklings-projekter med fokus på at skabe flere/bedre naturoplevelser (fx vandreruter) eller styrket samarbejde om at øge erhvervs- og mødeturismen, fx gennem tiltrækning internationale konferencer i samarbejde med Inspiring Denmark.

Bygge, anlæg og transport – trends og udviklingsområder

Generelt vurderer færre virksomheder inden for bygge, anlæg og transport at være udfordret af nye markedstrends. Det afspejler, at det er relativt konservative brancher, som konkurrerer på et nationalt marked, og at den teknologiske udvikling typisk spiller en mindre rolle end i fx industrien.

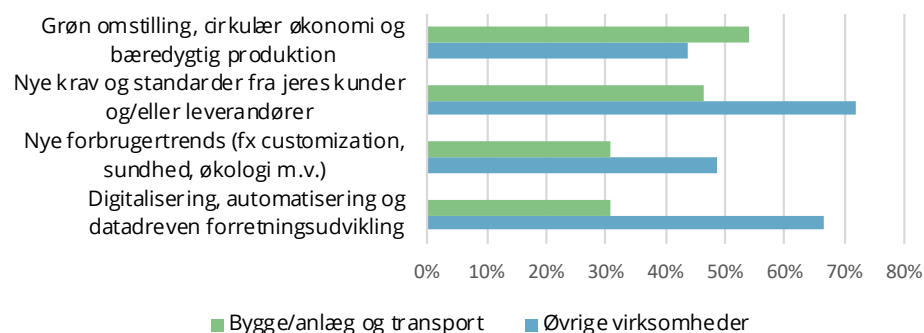
Alligevel viser besvarelsene, at det at drive en bygge- eller transportvirksomhed stiller stigende krav til virksomhederne. Mere end halvdelen af de adspurgte virksomheder angiver, at grøn omstilling, bæredygtig produktion og cirkulær økonomi er markedstrends, som virksomhederne skal tilpasse sig.

En anden udfordring er adgang til kvalificeret arbejdskraft – særlig faglærte medarbejdere. Generelt forventer bygge-, anlægs- og transportvirksomhederne dog i lidt mindre grad rekrutteringsudfordringer sammenlignet med fx industrien. Flere interviewede virksomheder oplever at have meget stabile og loyale medarbejdere, som typisk kommer fra lokalområdet og er mindre tilbøjelige til at søge nyt job langt fra deres hjem.

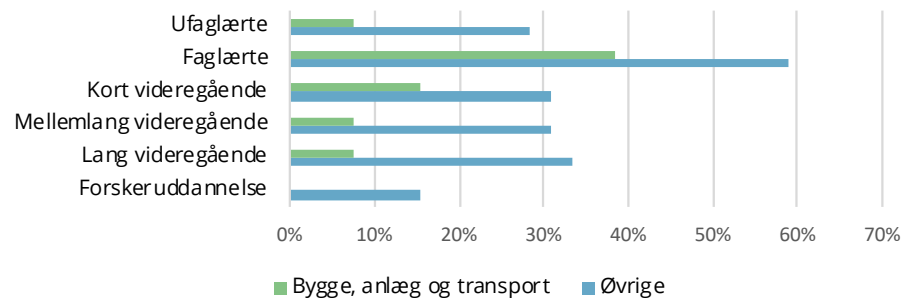
Håndværksvirksomhederne gør også en aktiv indsats for at skabe et godt og spændende arbejdsmiljø, hvor medarbejderne har lyst til at blive i lang tid. Det handler bl.a. om et stort fokus på sikkerhed, sundhed og trivsel på arbejdspladsen og efteruddannelse af medarbejderne i form af bl.a. kurser med fokus på bæredygtigt byggeri, opdatering på nye regler og forbrugertrends i byggeriet.

Flere virksomheder har også stort fokus på social ansvarlighed og samarbejder med Jobcenteret om bl.a. flexjobs.

Vigtigste trends der påvirker udvikling og markedsposition

Forventede udfordringer med at tiltrække kvalificeret arbejdskraft

N_{Byggeri} = 13, N_{Øvrige} = 39

Bygge, anlæg og transport – mulige indsatsområder

De interviewede virksomheder peger på nedenstående indsatsområder for at imødegå de skitserede udfordringer med at sikre den fremtidige forsyning af faglært arbejdskraft og styrke netværksbaseret kompetenceopbygning:

- **Styrket samarbejde mellem håndværksvirksomheder og kommunens folkeskoler.** Med den seneste folkeskolereforms krav om åben skole lægges op til styrket samarbejde mellem de danske folkeskoler og ressourcer i lokalsamfundet. Med åben skole ser håndværksvirksomhederne gode muligheder for at gøre eleverne i udskolingen opmærksomme på og interesseret i at forfølge en karrierevej som faglært. Eksempelvis gennem øget brug af erhvervspraktik eller muligheder for at "adoptere en folkeskoleklasse", hvor virksomheder og skoleklasser samarbejder om konkrete projekter og med udgangspunkt i praktiske cases.
- **Etablering af branchespecifikke netværk med fokus på videndeling og opkvalificering.** For at styrke samarbejde og vækst i byggebranchen i kommunen, foreslår de interviewede virksomheder, at man – fx gennem Grindsted Håndværkerforening og Billund Erhvervsfremme – jævnligt samler branchen til arrangementer med fokus på temaer som fx digitalisering eller sikkerhed og sundhed på byggepladsen. Her kunne kommunens byggevirksomheder få bedre kendskab til hinanden, og samtidig vil det måske åbne nogle af de mindre virksomheders øjne for, at et kompetenceløft på udvalgte områder kan være en indgang til at blive underleverandør hos større byggefirmaer i kommunen.
- **Styrke samarbejde med Jobcenteret** om at udnytte muligheder i fleksjobordninger, seniorstillinger, mv. og dermed skabe flere virksomheder med en tydelig social profil.

Iværksætteri – behov og udfordringer

Behov og udfordringer blandt kommunens iværksættere ligner meget de behov, som også påpeges i andre analyser* og omfatter fx:

- Generel information om opstart af virksomhed
- 1-1 sparring og vejledning på forretningside, forretningsmodel og ambitioner med virksomheden
- Adgang til netværk med andre virksomheder (fx med fokus på løsning af fælles udfordringer)
- Deltagelse i mentorordninger med erfarne virksomhedsledere og serieiværksættere
- Formidling af billige kontorlokaler – gerne i et miljø med andre startup-virksomheder
- Henvvisning til private rådgivere (fx revisorer)
- Henvisning til andre tilbud i erhvervsfremmesystemet

Billund Erhvervsfremme adresserer allerede disse behov som led i den grundlæggende erhvervsservice til kommunens iværksættere, som sker i samarbejde med erhvervskontorer i de andre kommuner i Trekantområdet.

Sammen udbyder kommunerne generelle informationsmøder for iværksættere, hvor værtskabet går på skift. Derudover er der mulighed for at få 1-1 vejledning (hvert erhvervskontor har sin egen lokale iværksætterkonsulent). Endelig kan iværksætterne få adgang til generelle og specialiserede iværksætttermiljøer på tværs af kommunerne og blive henvist videre til andre aktører i erhvervsfremmesystemet, fx Væksthuset.

*Se fx IIRIS Group (2017): "Effektevaluering af kommunernes erhvervsfremmeindsats". Udarbejdet for KL.

Iværksætteri – mulige indsatsområder

De grundlæggende behov for erhvervsservice til iværksættere dækkes fint af de eksisterende tilbud. Men især flere af de produktbaserede iværksættere i kommunen peger på, at manglende faciliteter til at teste og udvikle prototyper, få sparring på produktudvikling og blive inspireret af iværksættere på samme "produktudviklingstrin" som en mangel og udfordring.

Samtidig vurderer kommunens uddannelsesmiljøer, at der er potentiale for at styrke iværksætteriet og skabe bedre ungdomsuddannelser, hvis der i tilknytning til uddannelserne skabes attraktive rammer for udvikling af produkter, forretningsideer og forretningsplaner, som kan inddrages i undervisningen i både folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

Blandt interviewvirksomhederne peges på, at det både kan være relevant at etablere et kreativt værksted, hvor både start-ups og elever fra kommunens uddannelsesinstitutioner kan eksperimentere med produktudvikling vha. adgang til nye produktionsteknologier og vejledning fra uddannede instruktører på stedet.

Samtidig peges der på et behov for at skabe et fysisk iværksætter- og innovationsmiljø, som tager afsæt i kommunens stærke kompetencer inden for leg og læring. Miljøet kan fx samle unge virksomheder inden for industri, design og beslægtede brancher, som tilbydes billige kontorfaciliteter, tematiserede arrangementer og events samt mentorordninger og netværksaktiviteter med kommunens etablerede frontløbervirksomheder.

Tre fyrtårsinitiativer til styrket vækst og erhvervsudvikling

De følgende sider beskriver tre fyrtårsinitiativer, der kan adressere de skitserede udfordringer og styrke vækst og erhvervsudvikling i kommunen. Initiativerne dækker følgende tre hovedområder:

1. Et styrket økosystem for iværksætteri.
2. En fokuseret og sammenhængende erhvervsfremmeindsats.
3. Et styrket engagement i regionale udviklingsspørgsmål.

1. Et stærkere økosystem for nye iværksættere

Det anbefales at gøre en markant indsats for at udvikle et stærkere økosystem for nye iværksættere i Billund Kommune.

Indsatsen vil sætte øget handling bag visionen om at gøre Billund Kommune til Børnenes Hovedstad. Det foreslås, at indsatsen bygges op omkring følgende centrale elementer:

- **Øget fokus på entrepreneurship i grundskolen.** Der skal arbejdes målrettet med entrepreneurship i alle kommunens folkeskoler. Ambitionen er at stimulere flere unge til iværksætteri gennem forløb, der kombinerer leg og eksperimentel læring. De konkrete tilgange/metoder og aktiviteter kan fx udvikles i samarbejde med Børnenes Hovedstad.
- **Etablering af et Innovatorium/FabLab** i tilknytning til kommunens gymnasiale uddannelser. Innovatoriet skal rumme udstyr, faciliteter og materialer, så elever på ungdomsuddannelserne kan udvikle prototyper, testproduktion, mv. som led i at forfølge nye forretningsideer. Innovatorium være lokaliseret på uddannelsescampus i Grindsted og udstyr som fx 3D-printere, mv. skal være tilgængelige for både studerende, iværksættere og etablerede virksomheder i Billund Kommune.
- **Etablering af et iværksættermiljø** med fokus på børns leg og læring. Det skal være et fysisk miljø, hvor iværksættere, som arbejder med produkter og relateret til leg og læring, kan sidde sammen i attraktive rammer, dele viden og få adgang til relevant sparring og vejledning. Miljøet skal være tæt koblet til Lego og sikre iværksættere nemmere adgang til områdets stærke kompetencer inden for leg og læring.

Den samlede indsats skal bidrage til at gøre Billund Kommune mere attraktiv for familier med børn i grundskolen og i gymnasiet. Samtidig vil indsatsen kunne bidrage til vækst og til udvikling af en mere robust erhvervsstruktur.

2. Enklere og mere fokuseret erhvervsfremmeindsats

Der er behov for at gentænke arbejdsopgaver og organisering i den lokale erhvervsfremmeindsats i lyset af den kommende lov om forenklet erhvervsfremmeindsats. Reformen betyder bl.a., at der etableres et nyt Erhvervshus i Haderslev, som fremadrettet skal løfte en del af den lokale erhvervsservice, som forudsætter mere specialiserede kompetencer.

Det anbefales, at den fremtidige organisering tager udgangspunkt i følgende:

- En styrkelse af Billund Erhvervsfremme som virksomhedernes lokale indgang til det bredere erhvervsfremmesystem. Billund Erhvervsfremme bør fortsat stå for opsøgende arbejde, 1-1 vejledning, netværksopbygning, mv. En styrkelse kan bl.a. indebære, at Billund Erhvervsfremme fokuserer sine ressourcer på færre opgaver og opgaver primært med et klart vækst- og forretningsudviklingsperspektiv.
- At relevante dele af den specialiserede erhvervsservice forankres i det nye Erhvervshus. Det kan fx vedrøre vejledning om internationalisering, generationsskifte, digitalisering, mv. og andre områder, hvor en flerhed af syd- og sønderjyske kommuner har fælles behov.
- At samarbejdet med de øvrige kommuner i Trekantområdet Danmark gentænkes og fokuseres mod fælles anliggender, der ikke berører erhvervsfremme. En ny strategi for samarbejdet i Trekantområdet Danmark kan bl.a. fokusere på at gøre Trekantområdet til omdrejningspunkt for fælles indsatser omkring kompetenceudvikling, infrastruktur mv., herunder agere talerør for kommunerne i Trekantområdet overfor staten i spørgsmål om større investeringer i viden, uddannelse og infrastruktur.

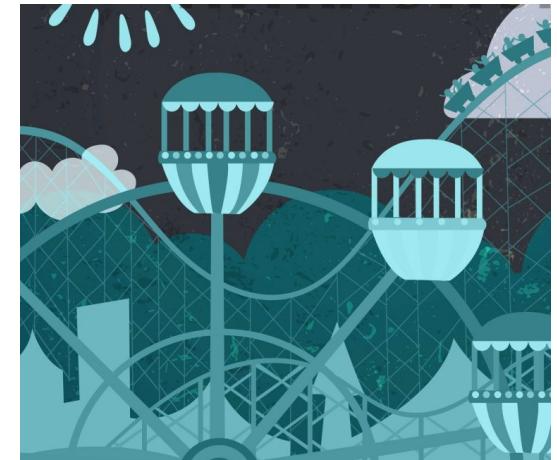
2. Enklere og mere fokuseret erhvervsfremmeindsats (fortsat)

En fokusering af Billund Erhvervsfremmes indsats kan skabe bedre mulighed for at løfte en lang række af de opgaver og udfordringer, hvor underskoven af iværksættere og mindre virksomheder ser vækst- og udviklingspotentialer.

Det gælder fx styrket netværksopbygning blandt virksomheder inden for industrien om lærlinge og praktiksamarbejder. På turismeområdet kan der gøres en forstærket indsats for etablering af forretningsmæssige samarbejder og netværk mellem de store turismevirksomheder og underskoven af mindre attraktioner, overnatningssteder og detailhandelsvirksomheder.

Den nye lov om forenkling af erhvervsfremme lægger også op til en konsolidering på turismeområdet, hvor målet er færre destinationsudviklingsselskaber. På dette område peger interviewvirksomhederne dog samstemmende på, at den nuværende organisering i regi af Legoland Billund Resort er velfungerende, og at der ikke er behov for større organisatoriske ændringer, når det gælder markedsføringen af de store attraktioner i Billund kommune.

Til gengæld kan det være relevant at finde en mere effektiv organisering af den indsats, der vedrører lokal turistinformation. Et tættere samarbejde om øget digitalisering med visitorganisationer i andre kommuner kombineret med et tættere samarbejde med de overnatningssteder, hvor turisterne opholder sig, kan frigive ressourcer i Billund Erhvervsfremme, som i stedet kan målrettes de mindre virksomheders forretningsudvikling, netværksdannelse og andre vækstskabende indsatser.

3. Styrket engagement i regionale udviklingsspørgsmål

De interviewede virksomheder tilkendegiver meget klart, at gode, regionale rammebetingelser er mindst lige så vigtige som de lokale rammevilkår.

En betydelig andel af interviewvirksomhederne fremhæver således, at Billund Kommune i højere grad kan gøre sin indflydelse gældende i regionale udviklingsspørgsmål.

Det handler bl.a. andet om at engagere sig stærkere i samarbejdet med de øvrige kommuner i Trekantområdet Danmark. Blandt interviewvirksomhederne peges på en række områder, hvor det kan være til gavn for erhvervslivet med et styrket regionalt samarbejde. Det gælder bl.a.:

- En fælles stemme fra Trekantområdet overfor staten i spørgsmål vedrørende udbygning af motorvejsnet og jernbaneforbindelse og andre nationale anliggende med betydning for Trekantområdet og Billund Kommune.
- Tiltrækning af udenlandske investeringer til Trekantområdet i samarbejde med Invest in Denmark.
- Udvikling af bedre adgang til uddannelse, kompetenceudvikling og efteruddannelsestilbud i Trekantområdet.

Både virksomheder og interessenter på området peget på, at Billund Kommune har en særlig forpligtelse til at være mere toneangivende i den regionale dagsorden – dels i egenskab af hjemkommune for Vestdanmarks internationale lufthavn, og dels fordi kommunens virksomheder er så afhængige af arbejdskraft, som er bosiddende uden for Billund Kommune.

Bilag

Gennemførte interview		
Virksomheder		Aktører
• LEGO System • Kirkbi • LEGO House • Legoland • Dupont Nutricion Biosciences • Sanistål • Sealing System • Billund Airport • Lalandia • AV Design • NIMALIFT	• Junge Byg • Kurt Kirkegaard • C.K. Produktion • Omme Lift • Scandinavian Avionics • Urskou • Zebicon • Global Reach Aviation • Wohuu Design • Søren Østergaard • Ejner Olesens Eftf.	• Billund Erhvervsfremme (både erhverv og turisme) • Trekantområdet • Campus Grindsted • Destination Legoland Billund Ressort • Destination Lillebælt • Billund Museerne